

NÚCEM

NÁRODNÝ ÚSTAV CERTIFIKOVANÝCH
MERANÍ VZDELÁVANIA

PISA 2009

**Čitateľská gramotnosť 15-ročných
slovenských žiakov podľa výsledkov
PISA 2009**

Heldová Daniela – Kováčová Jana

Čitateľská gramotnosť

- čitateľská gramotnosť ako kľúčová a nadpredmetová kompetencia
- čitateľská gramotnosť v našom vzdelávaní do roku 2008
- čitateľská gramotnosť podľa štúdie PISA

Definícia čitateľskej gramotnosti podľa PISA 2009

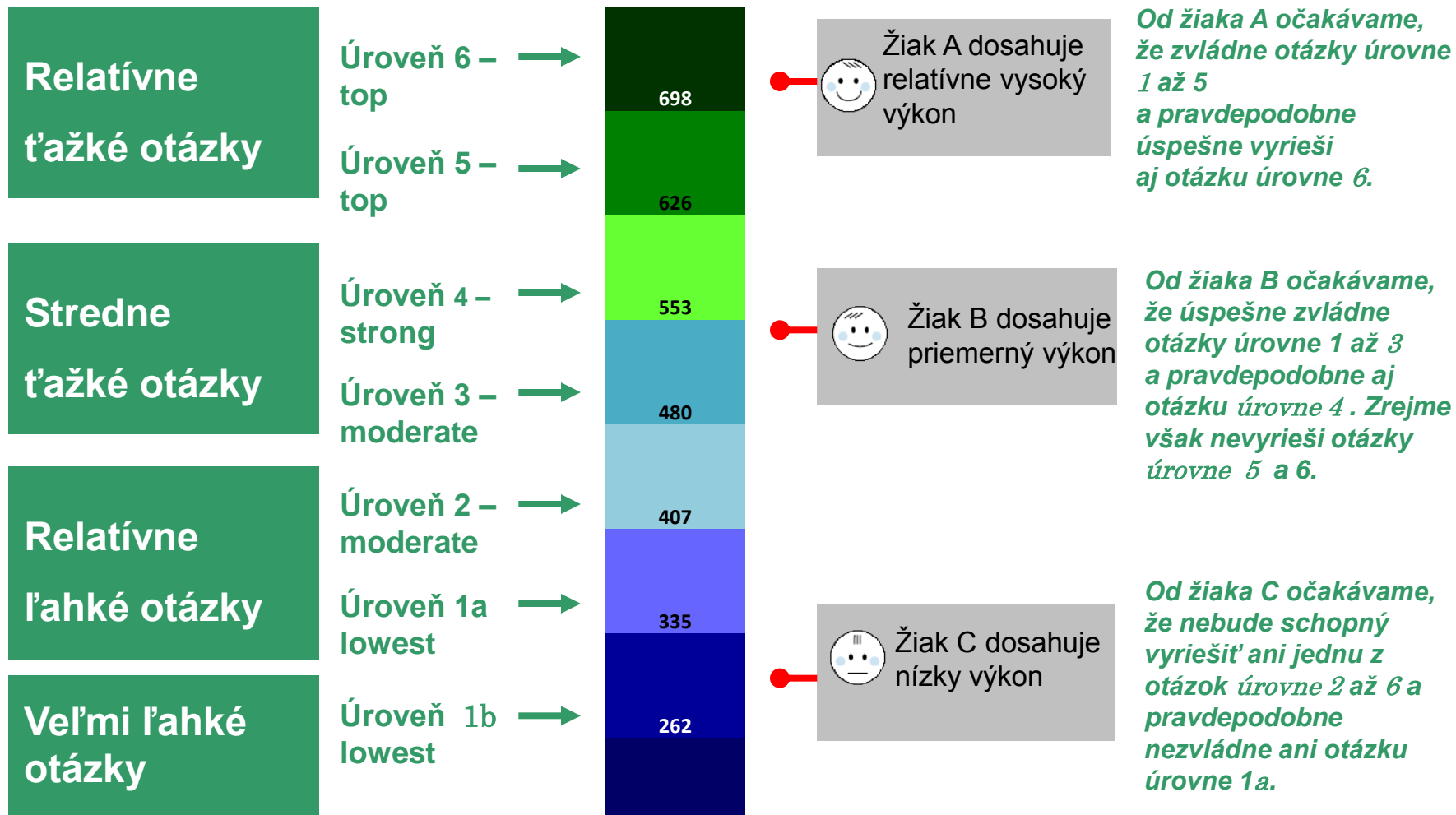
PISA definuje čitateľskú gramotnosť ako porozumenie a používanie písaných textov, uvažovanie o nich a **zaangažovanosť čitateľa do čítania** za účelom dosahovania osobných cieľov, rozvíjania vlastných vedomostí a schopností a podieľania sa na živote spoločnosti

Rámec čitateľskej gramotnosti podľa PISA 2009

Text	Médium	<ul style="list-style-type: none">•Papier•Digitálne médium
	Prostredie	<ul style="list-style-type: none">•Autorské - čitateľ je prijímateľ•Interaktívne - čitateľ vstupuje do textu
	Forma textu	<ul style="list-style-type: none">•Súvislé•Nesúvislé•Kombinované•Zložené
	Typ textu	opis, rozprávanie, výklad, argumentácia, návody, protokoly, zápisnice
Činnosti	<ul style="list-style-type: none">•Nájdenie a získanie informácie•Integrácia a interpretácia•Uvažovanie a hodnotenie	
Situácie	<ul style="list-style-type: none">•Čítanie na súkromné účely•Čítanie na verejné účely•Čítanie na pracovné účely•Čítanie na vzdelávanie	

Úrovne v čitateľskej gramotnosti

Škála

Výsledky slovenských žiakov v čitateľskej gramotnosti podľa štúdie PISA celkovo

V PISA 2009 dosiahli slovenskí žiaci
priemerné skóre 477 bodov
(rozhranie 2 a 3 úrovne zo siedmich úrovní)

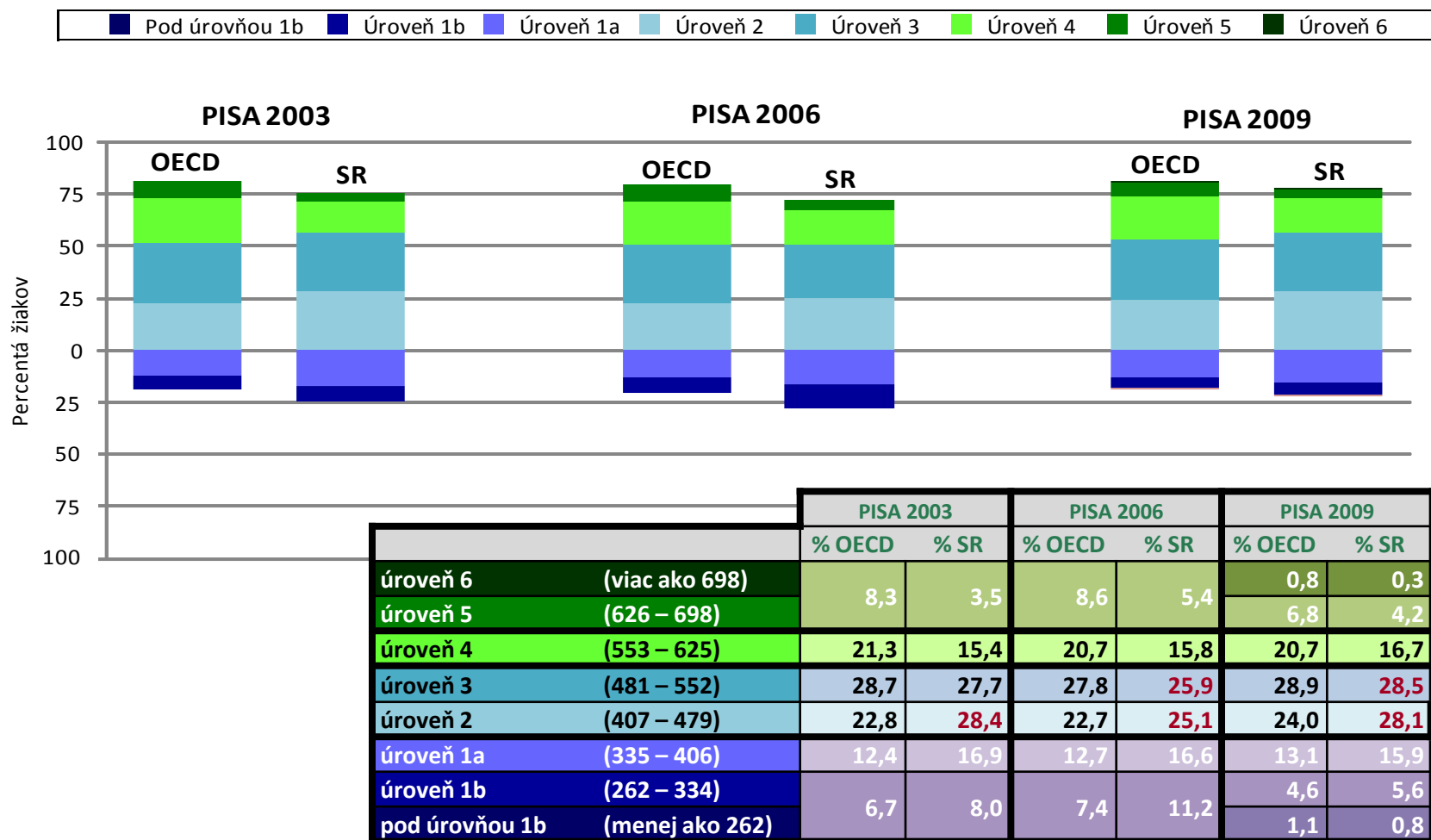
Medzinárodné porovnania

25. až 29. miesto spomedzi **34 krajín OECD**

32. až 37. miesto zo všetkých **65 zúčastnených krajín**

Podobný výkon dosiahli žiaci v siedmich ďalších krajinách – v Grécku, v Španielsku, v Českej republike, v Chorvátsku, Izraeli, v Luxemburgu a v Rakúsku

Výkon žiakov SR na úrovniach čitateľskej gramotnosti celkovo – výsledky 2003, 2006 a 2009

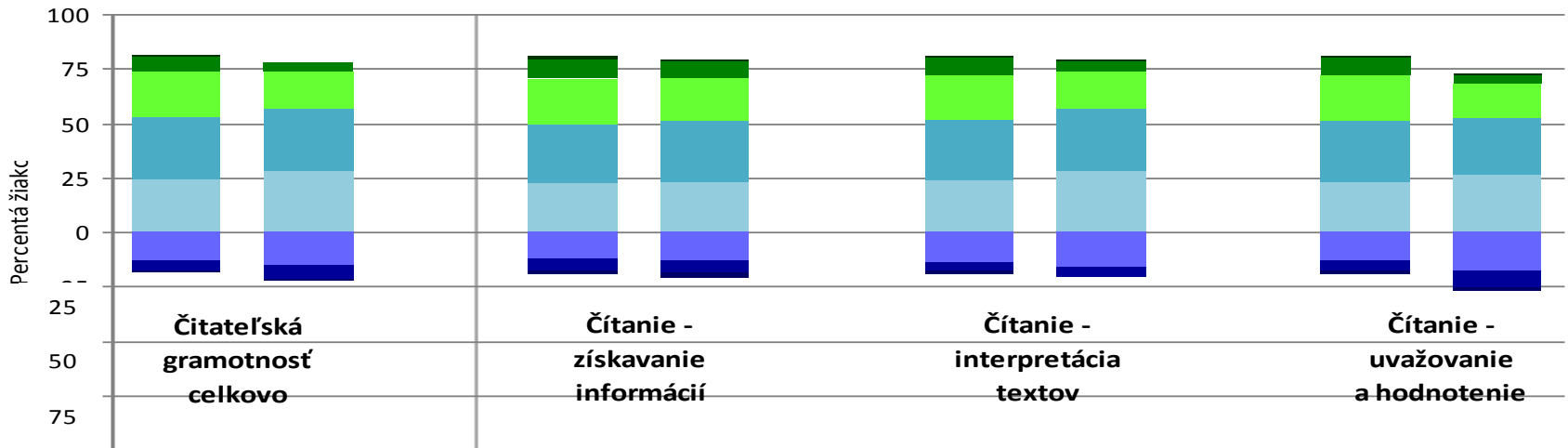
Výkon žiakov podľa pohlavia

vo všetkých zúčastnených krajinách **dievčatá dosiahli lepší výkon ako chlapci**, rozdiel v skóre v SR je **51 bodov**

- **chlapci SR – 452 , riziková skupina – 32%, top – 2,6%**
- **dievčatá SR – 503, riziková skupina – 12,5%, top – 6,3 %**

		chlapci		dievčatá	
		% OECD	% SR	% OECD	% SR
úroveň 6	(viac ako 698)	0,5	0,1	1,2	0,4
úroveň 5	(626 – 698)	4,8	2,5	8,8	5,9
úroveň 4	(553 – 625)	16,8	11,5	24,7	21,8
úroveň 3	(480 – 552)	27,0	23,4	30,9	33,6
úroveň 2	(407 – 479)	26,0	30,6	21,9	25,7
úroveň 1a	(335 – 406)	16,6	22,0	9,5	9,8
úroveň 1b	(262 – 334)	6,6	8,9	2,6	2,3
pod úrovňou 1b	(menej ako 262)	1,8	1,1	0,5	0,4

Výkon žiakov na úrovniach čitateľskej gramotnosti podľa činností

Úroveň	Počet žiakov	kombinovaná škála		nájdanie a získanie informácií		integrácia a interpretácia		uvažovanie a hodnotenie	
		%OECD	%SR	%OECD (495)	%SR (491)	%OECD (493)	%SR (481)	%OECD (494)	%SR (466)
úroveň 6	(viac ako 698)	0,8	0,3	1,4	1,2	1,1	0,4	1,2	0,3
úroveň 5	(626-698)	6,8	4,2	8,1	7,5	7,2	4,5	7,6	3,9
úroveň 4	(553-625)	20,7	16,7	20,9	19,6	20,2	17,2	20,8	15,4
úroveň 3	(480-552)	28,9	28,5	27,5	28,0	28,1	28,6	28,2	26,4
úroveň 2	(407-479)	24,0	28,1	22,4	23,2	24,2	28,1	23,0	26,6
úroveň 1a	(335-406)	13,1	15,9	12,6	13,1	13,6	16,0	12,8	17,5
úroveň 1b	(262-334)	4,6	5,6	5,0	5,6	4,6	4,7	4,9	7,8
pod úrovňou 1b	(menej ako 262)	1,1	0,8	2,0	1,8	1,1	0,6	1,6	2,1

Výkon žiakov na úrovniach čitateľskej gramotnosti *podľa formy textov*

		kombinovaná škála 2009		súvislé texty 2009		nesúvislé texty 2009	
		OECD%	SR%	OECD% (494)	SR% (479)	OECD% (493)	SR% (471)
úroveň 6	(viac ako 698)	0,8%	0,3%	1,0	0,5	1,0	0,3
úroveň 5	(626-698)	6,8%	4,2%	7,2	4,2	7,0	3,4
úroveň 4	(553-625)	20,7%	16,7%	20,6	17,2	20,5	15,6
úroveň 3	(480-552)	28,9%	28,5%	28,4	28,7	28,8	28,6
úroveň 2	(407-479)	24,0%	28,1%	23,7	27,3	23,6	28,0
úroveň 1a	(335-406)	13,1%	15,9%	13,1	16,2	12,8	16,5
úroveň 1b	(262-334)	4,6%	5,6%	4,7	5,1	4,8	6,1
pod úrovňou 1b	(menej ako 262)	1,1%	0,8%	1,3	0,9	1,5	1,5

Metakognitívne stratégie a výkon v čítaní

Metakognícia je spôsobilosť človeka plánovať, monitorovať, vyhodnocovať postupy, ktoré sám používa, keď sa učí a poznáva. Je to vedomá činnosť, ktorá vedie človeka k poznaniu „ako ja sám postupujem, keď poznávam svet“ (Prucha – Walterová – Mareš: Pedagogický slovník).

- indikátory *pochoopenie a zapamätanie informácií a sumarizácia informácií* sú silne prepojené s výkonmi v čítaní

Niektoré zistenia zo žiackych dotazníkov – metakognitívne stratégie

Pochopenie a zapamätanie	%
Keď prečítam text, rozprávam sa o jeho obsahu s druhými ľuďmi.	19,39
Podčiarkujem si dôležité časti textu.	19,60
Zhrniem text vlastnými slovami.	55,23
Čítam text nahlas inej osobe.	25,44

Niektoré zistenia zo žiackych dotazníkov – metakognitívne stratégie

Sumarizácia informácií index vysvetľuje 22,1% rozptylu vo výsledkoch žiakov SR	%
Pred tým, ako napíšem obsah, prečítam si niekoľkokrát text.	19,39
Prečítam si text a podčiarknem si najdôležitejšie vety. Potom ich napíšem svojimi slovami ako obsah.	51,99
Pozorne skontrolujem, či sú v obsahu uvedené najdôležitejšie fakty z textu.	56,88

Niektoré zistenia zo žiackych dotazníkov – stratégie učenia

Stratégia sebakontroly index vysvetľuje 6,7 % rozptylu vo výsledkoch žiakov SR	%
Keď sa učím, uvedomím si, čo sa potrebujem naučiť.	31,58
Keď sa učím, kontrolujem, či rozumiem prečítanému.	26,51
Keď sa učím, snažím sa zistiť, ktorým pojmom ešte stále dobre nerozumiem.	10,89
Keď sa učím, overujem si, či si pamätám najdôležitejšie body v texte.	28,1

Zapojenie sa do čítania a výkon v čítaní

Zapojenie sa do čítania je vyhodnotené na základe troch indikátorov:

1. aké veľké *potešenie* majú žiaci z *čítania*,
2. *koľko času* strávia žiaci čítaním pre potešenie
a
3. čo čítajú žiaci pre potešenie

Potešenie z čítania a výkon žiakov

	Priemerný výkon v čítaní podľa kvartilov indexu				Vysvetlená variancia
	1. kvartil	2. kvartil	3. kvartil	4. kvartil	
priemer OECD	450	471	506	553	18,1 %
Slovensko	451	447	479	538	14,3 %

Rozmanitosť čítaných textov

Percentá žiakov, ktorí čítajú daný materiál aspoň niekoľkokrát za mesiac alebo niekoľkokrát za týždeň a jeho vplyv na výkon v čítaní (+ pozitívny, - negatívny)

	Beletria	Kreslené príbehy	Náučná literatúra	Časopisy	Noviny
priemer OECD % žiakov	31 %	22 %	19 %	58 %	62 %
vplyv na výkon	+53	-3	+22	+15	+16
Slovensko % žiakov	18 %	13 %	20 %	80 %	72 %
vplyv na výkon	+55	+3	+31	+39	+12

Percentá žiakov a ich výkon v čítaní podľa množstva času stráveného čítaním pre potešenie

	vôbec nečíta	30 minút alebo menej denne	30 – 60 minút denne	1 – 2 hodiny denne	viac ako 2 hodiny denne
Priemer OECD %žiakov	37 %	30 %	17 %	11 %	4 %
priemerný výkon	460	504	527	532	527
Slovensko %žiakov	41 %	32 %	14 %	9 %	4 %
priemerný výkon	445	486	514	523	516

Zhrnutie výsledkov

- priemerný výkon 15-ročných žiakov SR je nižší ako priemerný výkon žiakov z krajín OECD
- výkon na dvoch najvyšších úrovniach dosiahol iba 4,5% žiakov SR
- v rizikovej skupine je až 22,5% žiakov SR, za pozitívne možno považovať mierny pokles podielu žiakov v tejto skupine (z 27,8 % v cykle 2006)
- dievčatá dosiahli lepší výkon ako chlapci (rozdiel v skóre je 51 bodov)
- žiaci SR dosahujú signifikantne vyšší výkon na škále *nájdenie a získanie informácie* ako na škále *uvažovanie a hodnotenie* (rozdiel v skóre je 25 bodov)
- u žiakov SR nie je zásadný rozdiel (8 bodov) medzi výkonom na subškále *súvislých* a subškále *nesúvislých textov*
- metakognitívne stratégie *pochopenie a zapamätanie informácií a sumarizácia informácií* sú silne prepojené s výkonmi v čítaní
- žiaci ktorí čítajú *rozmanité druhy textov* majú výrazne lepší výkon ako žiaci, ktorí nečítajú rozličné druhy textov
- čím väčšie *potešenie* majú žiaci z čítania, tým je ich výkon vyšší
- Množstvo času stráveného čítaním má pozitívny vplyv na výkon v prípade, že žiak stávi čítaním pre potešenie pol hodiny až hodinu, prípadne 1 – 2 hodiny

Výzvy vyplývajúce z výsledkov PISA

Venovať zvýšenú pozornosť okrajovým skupinám – top a najslabší a tiež chlapcom

Viesť žiakov k uvažovaniu, hodnoteniu textov, hľadaniu súvislostí – naučiť ich rozmyšľať, efektívne sa učiť

Cielene žiakov učiť poznať a využívať metakognitívne stratégie

Podporovať čítanie rozličných druhov textov

Vzbudzovať u detí záujem o čítanie, tak aby čítanie bolo pre ne potešením a aby mu venovali 1 až 2 hodiny denne

Informačné zdroje

daniela.heldova@nucem.sk

[www.nucem.sk/medzinárodné merania/PISA](http://www.nucem.sk/medzinárodné_merania/PISA)

www.oecd.org